

Stanowisko ZPP w sprawie projektu ustawy o pomocy obywatelom Ukrainy w związku z konfliktem zbrojnym na terytorium tego państwa

24 lutego 2022 r. jest datą, która na zawsze zapisze się na kartach historii jako dzień rozpoczęcia napaści Rosji na terytorium Ukrainy. Już pierwsze dni wojny pokazały do czego jest w stanie się posunąć armia kierowana przez Władimira Putina. Ludność cywilna uciekając przed działaniami wojennymi zagrażającymi ich życiu szuka schronienia w Polsce. W ciągu ostatnich dni do naszego kraju emigrowało około milion osób, a Polacy od samego początku czynią starania, aby zapewnić uchodźcom wszelką niezbędną pomoc. Dostawy jedzenia, leków, pomoc medyczna, a nawet przyjęcie Ukraińców pod własnych dach są dziś na porządku dziennym. Wszystkie te działania mają na celu zaspokojenie pilnych potrzeb naszych sąsiadów. Niemniej jednak, aby umożliwić długoterminową pomoc uchodźcom, dać im możliwość zamieszkania w naszym kraju i podjęcia pracy konieczne jest jak najszybsze wprowadzenie odpowiednich rozwiązań prawnych, które uregulują status uchodźców zza naszej wschodniej granicy. Odpowiedzią na te potrzeby ma być przygotowywana w trybie pilnym ustawa o pomocy obywatelom Ukrainy w związku z konfliktem zbrojnym na terytorium tego państwa. Akt ten zawiera szereg bardzo dobrych rozwiązań dzięki którym pomoc Ukraińcom będzie miała charakter bardziej zorganizowany, zaś ich status prawny będzie im umożliwiał normalne funkcjonowanie na terytorium naszego państwa bez konieczności przeprowadzania zbędnych formalności. Ustawa ta ze względów oczywistych jest przygotowywana w bardzo szybkim tempie, ale warto zadbać o to, by pozbawiona była niepotrzebnych niedociągnięć.

Status uchodźców zza naszej wschodniej granicy uregulowany został przez art. 2 ust. 1 projektu ustawy. Zgodnie z jego treścią „uznaje się za legalny” pobyt obywateli Ukrainy, którzy legalnie przekroczyli granicę Polski w okresie od 24 lutego 2022 r. i zadeklarowali zamiar pozostania w naszym kraju. Jest to nowa konstrukcja prawna nie mająca dotychczas zastosowania w naszym prawodawstwie, co jest zrozumiałe z uwagi na nadzwyczajną sytuację. Osoba, której pobyt uważa się za legalny może wykonywać pracę na terytorium Polski zgodnie

z regulacjami art. 19 i co bardzo istotne powierzenie wykonywania pracy takiej osobie jest bardzo uproszczone i wymaga od pracodawcy jedynie powiadomienia właściwych organów za pośrednictwem systemu teleinformatycznego. Pobyt uważa się za legalny w okresie 18 miesięcy od dnia 24 lutego 2022 r. Uzupełniająco konieczne jest stworzenie łatwego mechanizmu umożliwiającego Ukraińcom pozostanie w Polsce na stałe. Częściowo odpowiedzią na tą potrzebę są normy art. 35 ust. 1 w związku z art. 36. Zgodnie z ich treścią Ukraińcowi, którego pobyt uznano za legalny udziela się na jego wniosek pozwolenia na pobyt czasowy, które umożliwia także wykonywanie pracy na terytorium Polski bez konieczności posiadania zezwolenia na pracę. Warto również wskazać, że Ukraińcy mający problem ze znalezieniem pracy będą mogli zarejestrować się jako osoby bezrobotne (art. 19 ust. 6). Uchodźcy będą mogli także wykonywać działalność gospodarczą w naszym kraju na takich samych warunkach, jak obywatele polscy (art. 20 ust. 1). To bardzo dobre propozycje.

Niestety rozwiązania dotyczące możliwości wykonywania pracy przez Ukraińców przewidziane w ustawie nie rozwiązują wszystkich problemów związanych z tym zagadnieniem. Problem dotyczący zatrudnienia uchodźców może w szczególnym stopniu dotknąć np. branżę transportową. Z uwagi na charakter tego rodzaju zatrudnienia i konieczność przekraczania granic innych państw przepisy przewidziane w ustawie o pomocy obywatelom Ukrainy w związku z konfliktem zbrojnym na terytorium tego państwa mogą być niewystarczające. Dlatego powinna istnieć uproszczona procedura przeprowadzane przed organem administracji rządowej (np. przed wojewodą) umożliwiająca szybkie uzyskanie dokumentów niezbędnych dla wykonywania zawodu kierowcy zawodowego w przewozach międzynarodowych (wiza, pozwolenie na pracę).

Ważnym uprawnieniem przysługującym uchodźcom przewidzianym w ustawie będzie możliwość skorzystania z przysługujących obywatelom Polski programów socjalnych. Zgodnie z treścią art. 23 ust. 1 przysługiwać im będzie prawo do świadczeń rodzinnych, świadczenia wychowawczego (tak zwanego „500+”), świadczenia dobry start, rodzinnego kapitału

opiekuńczego oraz dofinansowania opłaty za pobyt dziecka w żłobku. Osobom tym będzie można także przyznać świadczenia przewidziane w ustawie o pomocy społecznej (art. 26 ust. 1). Dodatkowo Ukraińcy mogą liczyć na jednorazowe świadczenie pieniężne w wysokości 300 zł na osobę przeznaczone na pokrycie podstawowych wydatków (art. 28 ust. 1). Uważamy, że uchodźcom z Ukrainy powinno przysługiwać prawo do takich samych świadczeń, jak obywatelom Polski, jednak pozostajemy przy swoim stanowisku, że siatkę tychże świadczeń należy radykalnie okroić, pozostawiając jedynie program 500+ w pierwotnej wersji. Tym bardziej niezrozumiałe z naszego punktu widzenia jest tworzenie dodatkowego świadczenia przysługującego osobom, które oferowały zakwaterowanie i wyżywienie uchodźcom (art. 10). Uważamy, że ta propozycja w całkowicie niepotrzebny sposób otworzy drzwi do nadużyć i wątpliwości w sytuacji, gdy Polacy pomagają w tej chwili w odruchu moralnego poczucia obowiązku wobec sąsiadów dotkniętych nieuzasadnioną agresją.

Ustawa przewiduje także szereg bardzo przydatnych rozwiązań umożliwiających Ukraińcom podnoszenie kwalifikacji i pracę w zawodach specjalistycznych. Jednym z tego rodzaju rozwiązań jest umożliwienie kontynuacji studiów przez studentów uczelni ukraińskich w Polsce. Ponadto osoby posiadające odpowiednie tytuły i stopnie naukowe (doktora, profesora) oraz odpowiednie kwalifikacje będą mogły zostać zatrudnione na polskich uczelniach wyższych, w PAN oraz w instytutach badawczych (art. 42 i następne). Bardzo istotnym rozwiązaniem jest także umożliwienie wykonywania zawodów lekarza, stomatologa oraz pielęgniarki Ukraińcom posiadającym stosowne kompetencje. Osoby te mogą zapełnić lukę w zatrudnieniu w polskiej służbie zdrowia, z którą nasz kraj zmagają się od wielu lat. Warto podkreślić, że analogiczne rozwiązanie powinno dotyczyć także innych zawodów medycznych (ratowników i analityków medycznych), a także psychologów, farmaceutów i techników farmaceutycznych, których w Polsce również zdecydowanie brakuje. Warto również zauważyć, że ustawa niestety nie przewidziała rozwiązań dotyczących umożliwienia wykonywania zawodu osobom posiadającym inne specjalistyczne umiejętności i kwalifikacje bądź przynajmniej uproszczonego sposobu uznawania tych kwalifikacji (branże techniczne).

Podsumowując powyższe rozwiązania należy podkreślić, że ustawa o pomocy obywatelom Ukrainy w związku z konfliktem zbrojnym na terytorium tego państwa zawiera szereg dobrych i pożądaných rozwiązań prawnych. Z całą pewnością może ona zostać oceniona pozytywnie. W związku z tym Związek Przedsiębiorców i Pracodawców apeluje o jak najszybsze jej przyjęcie. Jednocześnie wskazujemy na kwestie, które również należy jak najszybciej uregulować np. umożliwienie wykonywania zawodu niektórym specjalistom np. farmaceutom oraz innym wykwalifikowanym pracownikom, a także wprowadzenie rozwiązań ułatwiających uzyskanie niezbędnych dokumentów (wiza, pozwolenie na pracę) umożliwiających wykonywanie zawodu również w innych krajach europejskich np. w przypadku kierowców w transporcie międzynarodowym.